

יומא ע

משה שווערד

1. תוספות מסכת יומא דף ע עמוד א

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו - אין לפרש מסוף תרי עשר לתחילתו דאם כן אפילו מתחילתו לסופו נמי לא דהיינו בכדי שיפסיק התורגמן אלא מסוף הספר לצד תחילתו כלל כלל לא.

2. חידושי הרישב"א מסכת יומא דף ע עמוד א

ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו. הפי' הנכון דאכולה קאי ואפילו בספר אחד מפני שהוא קורא למפרע, ולא כמאן דמפרש דלא קאי אלא על נביאים של שנים עשר שלא ידלג מסוף ספר זה לתחילת ספר זה.

3. שו"ע אורח חיים - סימן קמד

(א) מדלגין בנביא ואין מדלגין בתורה מפרשה זו לפרשה אחרת; וה"מ בשתי ענינים, דחיישינן שמא תתבלבל דעת השומעים, אבל בחד ענינא, כגון: אחרי מות (ויקרא טז) ואך בעשור (ויקרא כג, כג) שכהן גדול קורא ביום הכפורים, מדלגין, והוא שלא יקרא על פה, שאסור לקרות שלא מן הכתב אפי' תיבה אחת; ובנביא מדלגין אפי' בשני ענינים, והוא שלא ישהה בדילוג בענין שיעמדו הציבור בשתיקה; וה"מ בנביא אחד, אבל מנביא לנביא אין מדלגין; ובתרי עשר מדלגין מנביא לנביא, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו:

4. רש"ש מסכת יומא דף ע עמוד א

שם כדי שלא להוציא לעז על ס"ת. עפרש"י. וק"ק דמאי מתקן באמרו יותר כו' דמ"מ יסברו דפרשה זו חסרה. וגם בלא אמירתו רואין שכתוב בו יותר. ואולי דר"ל מהענין שקראתי לפניכם יש בו יותר והמ' של ממה הוא כאן לשמוש מן ולא ליתרון:

5. שו"ע אורח חיים - סימן קמד

(ג) אין גוללין ס"ת בצבור, מפני כבוד הציבור; ואם אין להם אלא ס"ת אחד, והם צריכים לקרות בשני ענינים, גוללין, וידחה כבוד הציבור:

6. ספר איזהו מקומן [1]

לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור מפני כבוד ציבור - בשו"ע (קמד. ג.) פסק שאם אין לציבור אלא ס"ת אחד והם צריכים לקרות בשני ענינים, גוללים וידחה כבוד הציבור. ותמה המג"א (ס"ק ז') דהלא בכחן גדול לא התירו לגלול בציבור. וכתב לחלק דבמקדש היו כל ישראל וא"א שימחלו, אך בביהכ"ס יש מתי מעט ומסתמא מוחלין על כבודם כדי לקיים המצוה. ועי' מחצית השקל בענין אי מהני מחילת הציבור.

7. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף ע עמוד א

[2] ונראה לחלק בפשיטות כאן איירי כשבאו לקבוע התקנה ודנו היאך לקבוע א"כ כיון דכאן א"א בשני ס"ת ובאותו ספר נמי א"א משום האי דינא דאין גוללין, א"כ קבעו מלכתחילה דקריאה זו תהא בע"פ. משא"כ לדידן אם קרה וליכא אלא ס"ת אחד הרי כיון דמעיקר תקנת הקריאה הוקבע שיקראוהו מתוך הספר, וא"כ כיון שנקבע כך לא יצאו בדרך אחרת, וא"כ בדליכא אלא אחד ודאי קאתי תקנה ועקרי ליה לכבוד הציבור דהרי אם לא יגללו ויקראו מתוך הספר לא יצאו יד"ח קריאה דמעיקרו ניתקן לקרותו מתוך

הספר ושפיר דוחה כבוד הציבור [ועיי"ש במג"א דאזיל בדרך אחרת דשאני ביהמ"ק דהיו שם כל ישראל ולא מחלו משא"כ בביהכ"נ דיש מתי מעט ומסתמא מוחלים על כבודם כדי לקיים קריאת מפטיר ודוחק].
[3] עוד נראה להוסיף דהרי לפי מה שפירש הגבור"א קריאת הכה"ג אינו קריאה בשביל תקנת הציבור אלא הוה חובת היום דידיה, וא"כ ודאי לא יגלול גם לעיכובא מפני כבוד הציבור, דהרי אין גלילה זו לתקנתם אלא לתקנת הכה"ג עצמו.

8. תוספות ישנים מסכת יומא דף ע עמוד א

ובעשור שבחומש הפקודים קורא על פה. והא דאמר בגיטין (דף ס ב) דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן בעל פה [1] אומר רבי דמצוה מן המובחר הוא לקרות אותו שבכתב ושבבעל פה בעל פה ומשום כבוד צבור לא הטריחוהו לגלול [2] וריב"א פי' ואמר הואיל ואינו מגיד אלא עבודת היום יכול לקרות בעל פה כעין תפלת המוספין שאנו קורין בעל פה ...

9. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף ע עמוד א

ומה שחוזר וקורא בעשור שבחומש הפקודים אינו אלא כמגיד עבודת היום, לפיכך התירוהו בעל פה דאי לא הא קיימא לן דאסור לקרוא על פה דברים שבכתב, ומן הירושלמי הזה למדנו תירוץ למה שהקשו היאך היה קורא כהן דברים שבכתב על פה, ועוד פרשת ק"ש ופרשת את קרבני לחמי וגם פסוקים אחרים שאנו קורין בבית הכנסת על פה בפסוקי דזמרה ופסוקין דבתר השכיבנו ופסוקי דהלילה, והנכון בזה מה שנראה מן הירושלמי שלא אסרו לקרוא על פה אלא דברים שבכתב שהם מחובת קריאה בציבור אבל פסוקים שאדם קורא לשורר [נ"א: לשנון] בעלמא או דרך שבת ותהלה ותפלה והודאה אינו בכלל זה, ומיהו נראה שאף הקורא תורה שבכתב לחובת קריאתה ולמודה אפילו ביחיד אסור לקרוא על פה ולפיכך לא היה קורא רב יוסף בתורה שבכתב לפי שהיה סגי נהור ולעולם היה קורא תרגום והיינו דאמרינן כדמתרגם רב יוסף.

• הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף ע עמוד א

עוד נראה להוסיף דהרי לפי מה שפירש הגבור"א קריאת הכה"ג אינו קריאה בשביל תקנת הציבור אלא הוה חובת היום דידיה, וא"כ ודאי לא יגלול גם לעיכובא מפני כבוד הציבור, דהרי אין גלילה זו לתקנתם אלא לתקנת הכה"ג עצמו.

10. שו"ע אורח חיים - סימן מט - שיכול לומר ק"ש בעל פה:

(א) אע"ג דקיימא לן: דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם על פה, כל דבר שרגיל ושגור בפי הכל, כגון ק"ש וברכת כהנים (במדבר ו, כב כז) ופרשת התמיד (במדבר כח, א ח) וכיוצא בהן, מותר:

11. משנה ברורה סימן מט

(ג) לאומרם בע"פ - מי שדורש ברבים בהרבה פסוקים שבתורה וקשה לו לחפש בכל שעה בחומש מפני כבוד הציבור אפשר שיש להקל. עיין ביומא (דף ע') בתוספות ישנים ד"ה ובעשור בתירוץ ראשון ובתירוץ בתרא ובביאור הגר"א הסכים לדינא לתירוץ בתרא:

12. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף ע עמוד א

מפני פגמו של ראשון. [1] פרש"י שלא יאמרו חסר הוא, ולא נהירא [שהרי] כבר אמר יותר ממה שקריתי לפניכם כתוב בה, ועוד דהו"ל למימר כדלעיל שלא להוציא לעז על ס"ת, [2] הילכך נראה לפרש מפני פגמו של ראשון שלא יאמרו פסול מצא בה, ומסיק דוקא בחד גברא אבל תרי גברי ליכא פגמא שיאמרו כל אחד חפץ לקרות בשלו.

13. רש"ש מסכת יומא דף ע עמוד א

רש"י ד"ה משום פגמו. שלא יאמרו חסר הוא. וק"ל דהא זה כבר תקן באמרו יותר כו'. ועוד לעיל קרי לה לעז וכאן פגם. ולעד"נ דפגם ר"ל בזיון שבזיון הוא לראשונה שיניחיה ויקח אחרת לקרות בה. וק"ק תיפוק ליה שאין מעבירין עה"מ ואכמ"ל:

14. תוספות הרא"ש מסכת יומא דף ע עמוד א

משום ברכה שאינה צריכה. מכאן יש לזהר למי ששוחט הרבה בהמות ביחד אין להפסיק ביניהם ולהסיח דעתו לפי שהיה צריך לברך על השחיטה פעם אחרת וקרי ליה הכא ברכה שאינה צריכה.

15. גליוני מנחת חן

הו"ש"ש הקשה, מדוע, מדוע כאן יצטרכו לברך על הספר תורה השני, הלוא בשעה שבירך על הראשון דעתו גם על השני, ומשמע מהפוסקים באו"ח סי' ר"ו וביו"ד סי' י"ט דבכהאי גוונא אין צריך לברך שנית. וכתב שם דאולי כיון דנתקנה מפני כבוד התורה כמש"כ בשו"ע סי' קל"ט, ח', זהו כבודה לברך על כל ספר תורה בפני עצמו. וכתב שם שמצא להט"ז ביו"ד סי' רע"ט, ב' שהרגיש בקושיה זו ונדחק הרבה ע"ש. (ע"ע שו"ע סי' קמ"ג, ד' ויו"ד סי' רע"ט, ב').

16. דף על הדף יומא דף ע עמוד א

בגמ': וריש לקיש אמר משום ברכה שאינה צריכה.

הט"ז (יו"ד סי' רע"ט סק"ב) כתב דיש לתמוה הרבה למה יצטרך ברכה אחרת כשיקרא בספר תורה האחרת ואמאי לא סגי במה שבירך תחילה על הראשונה ומכוון לפטור בברכה ההיא גם את הקריאה שבספר תורה השניה, וכדקיי"ל במברך על הפירות ואכל ואח"כ הוסיפו להביא לו מאותו המין דאינו צריך לחזור ולברך וכן בשוחט שפותר בברכה אחת שחיטות של כמה וכמה בהמות.

ותירץ הט"ז דשאני קריאה של כהן גדול שלכתחילה מוטלים עליו שתי קריאות ויודע שעליו לקיים שתי מצוות ואין לאחת שייכות בחברתה, ולא דמי לשחיטה של כמה בהמות שאין לו הכרח לשחוט כמה בהמות. וכתב דדוגמא לדבר כשאין לוי בביהכ"נ והכהן יודע שיעלה פעמיים לתורה דמברך פעמיים ולא אמרינן דמהני כוונתו לפטור את הקריאה השניה. [וע"כ כתב הט"ז דאם נפסל הספר תורה הראשונה אינו צריך לחזור ולברך על השניה וכמו שפסק השו"ע (שם) דהקריאה בספר השני הוא המשך להקריאה הראשונה ומצוה אחת].

17. ספר איזהו מקומן

ור"ל אמר משום ברכה שאינה צריכה:

קובץ דינים:

א] האם ברכה שאינה צריכה איסורה מדאורייתא או מדרבנן, הוא מחלוקת ראשונים: יעו"י במג"א (לטו. ו.) שהביא מחלוקת זו וצייד דפשיטא דתלמודא תמורה ד. דהוי מדאורייתא. אולם החכמת שלמה שם (סק"ד) הביא ראייה מערבי פסחים דהוי דרבנן.

ב] החיי אדם (ננשמט אלס כלל ה' אות א') דן אמאי בספק ברכה לא יברך, דלכאורה אם אינו דרך שחוק והיתול לא גרע משאר שירות ותשבחות שיכול לאומרם אפילו אלף פעמים בהזכרת השם.

ובחכמת שלמה הנ"ל כתב לחלק בין שירות ותשבחות בעלמא, למעלת ברכה שענינה תשלומין על טובה שקיבל מהקב"ה דאסור לברך על חנינם, עיי"ש.

ושמעתי שהבנין שלמה דחה ראייה זו, דהא כ"ג עובד ביוהכ"פ כל עבודות היום ומברך על כל עבודה, ושפיר אית ליה ברכות טובא. איברא שדבר זה שנוי במחלוקת, דיעו"י במשל"מ (ריש מעשה"ק) שהביא דעת הרמב"ן (נהגומיו לסה"מ) דהכחן מברך על כל עבודה בפני עצמה, אלא שהחכם לב שמח נקט שהרמב"ם חלוק בזה וס"ל דמברך רק על העבודה הגדולה ופותר העבודות הקטנות. ותמה עליו המשל"מ דאינו יודע איזו היא עבודה גדולה ואיזו קטנה. ועיי' מש"כ

18. תוספות רי"ד מסכת יומא דף ע עמוד א

ומברך עלי' שמנה ברכות מיבעיא לי תני שמנה ברכות בשם המפורש ככתבו מברך להן או בכינוי אי אמרת בכינוי ומ"ש מברכת כהנים דתנן בסוטה במקדש מזכירין את השם ככתבו ובמדינה בכינוי ואי אמרת ככתבו א"כ היכי אמרן לעיל בפ' טרף בקלפי ת"ר עשרה פעמים מזכיר כהן גדול את השם ביוה"כ שלשה בוידוי ראשון ושלשה בוידוי שני ושלשה בשעיר המשתלח ואחד בגורלות והאיכא נמי הני שמנה ובשלמא דברכת כהנים יש לומר שאר כהנים היו נושאים כפיהם ביוה"כ שאינה חובה בכהן גדול אלא שמנה ברכות הן חובה בכ"ג שהי' קורא:

19. רש"י מסכת יומא דף ע עמוד א

להראות חזותו לרבים - להראות נוי של ספר תורה, ותפארת בעליה שטרח להתנאות במצוה, שנאמר (שמות טו), זה א-לי ואנוהו - התנאה לפניו במצות, לולב נאה, ספר תורה נאה, בקלף נאה, בדיו נאה, בלבלר אומן, ומערב יום הכפורים הביאום שם.

20. מהרש"א חידושי אגדות מסכת יומא דף ע עמוד א

להראות חזותו לרבים כו'. עיין פרש"י ועוד יש לומר לפי שאין כל העם רואים הס"ת שביד כ"ג שקורא בה ויחשבו שקורא (בה) בע"פ ע"כ כ"א מביא ס"ת עמו להראות חזותו של ס"ת לרבים שגם כ"ג קורא בכתב אך מה שפירש דמערב יוה"כ הביאוהו שם ע"ש לא ידענא למה דגם אם יש עירוב והוצאה ליוה"כ מ"מ הא אמרי' במס' עירובין ירושלים דלתותיה נעולות היו:

21. שערים מצויינים בהלכה

ברכים. וכ"כ התוס' במס' מנחות (לב: ד"ה הא). וצ"ע דבגמ' שבת (קלג:): מבואר דאיכא נוי מצוה גם ביפוי מילה, והוא ענין צנוע, ועי' מה שביארנו שם (ד"ה אבל) ענין זה. ובעיקר דברי רש"י הכא, וכן מגמ' שבת שם, משמע דהידור מצוה הוא דאורייתא, משום דכתיב ואנוהו. אבל בתוס' במס' מנחות (מא: ד"ה אין פוטר) מבואר דזהו דרבנן. וע"ע מה שהארכנו במס' שבת (שם ד"ה התנאה) ובמס' סוכה (יא. ד"ה ומצוה לאגדו) ובשמ"ב קונ"א (ח"א סי' ט ס"א) בענין זה.

להראות חזותו לרבים. פרש"י להראות נוי של ס"ת כו', ואנוהו התנאה לפניו במצות. ומשמע דנוי מצוה שייך דוקא

22. תשובות והנהגות כרך א סימן שפט

שאלה: אם מותר להתנאות לאחרים במצוות כגון תפילין מהודרים שקנה או לולב ואתרוג שקנה נראה דגמרא מפורשת היא ביומא (ע א) שכל אחד הביא ספר תורה מביתו וקורא בו כדי להראות חזותו לרבים, ופירש רש"י שנאמר זה אלי ואנוהו ע"ש, והיינו שמראה לכל אחד ספר תורה שלו יפה ונאה, הרי שאין איסור להראות שזכה לספר תורה נאה. ועיין מנחות לב: בתוד"ה הא, בשם ר"ת דדוקא בספר תורה בעי שרטוט משום ואנוהו מה שאין כן תפילין דמכוסין בעור לא שייך בהו נוי, הרי שעיקר ואנוהו הוא בדבר שחזותו לרבים ועיין בבנין שלמה על זה באורך.

ונראה שאדרבה אם מתנאה ומראה לאחרים הספר תורה יפה שיש לו, חבירו ישתדל גם כן לקנות נאה כמותו, והוא הדין באתרוג נאה ומהודר, וכל שכן תפילין מהודרים שזה יותר מגני דעלמא, מותר להתנאות שזכה למצוה כמותו, ומה עוד שאם יראו אותו מהדר יעשו כמוהו, וכל לבבות דורש ה'.

ורק לענין מש"כ לעיל (שפ"ז) שאם אין לו אתרוג ונטל מגני סוכה כפוסקים שמתירין, והרי טעמם רק מפני שמצות לאו ליהנות ניתנו כה"ג נראה שאין לו להתנאות בו, ואף שיש בזה מצוה, מסתברא כשיש הנאת הגוף

בהדי המצוה אסור, [ולא התיר החת"ס רק משום מצות לאו ליהנות ניתנו], וקשה לכוין בזה בלתי לה' לבדו. בלי שום הנאה כלל כשמראה לאחרים חזותו ושבתו.

23. ספר איזהו מקומן

ב] מפרש רש"י ד"להראות חזותו לרבים" היינו "להראות ניוו של ס"ת ותפארת בעליה שטרח להתנאות במצוה". ומשמעות דבריו דמותו ואף מצוה להתנאות לפני אחרים במצוה שעשה או שקנה, כגון תפילין מהודרות, או לולב ואתרוג מהודרים, ומשמע דיש בזה גם קיום מצות "זה אלי ואנוהו". וכן הוכיח מדברי רש"י בשו"ת תשובות והנהגות (לסג"מ שטרנון שליט"א) או"ח ח"א סי' שפ"ט.

ויש לעיין מאי שנא מדאיתא ברמ"א (יו"ד רמט. יג.) שהמפרסם שעשה צדקה יפסיד שכר המצוה. ואפשר לחלק שאם ע"י שמפרסם המצוה שעשה יגרום לריבוי המצוה ולקנאת סופרים שרי וראוי לעשות כן, והרמ"א עצמו שם כתב דהמקדיש דבר לביהכ"ס מותר וראוי שירשום שמו עליו, וביאר הש"ך בנקה"כ בשם הרשב"א דמפרסמים עושי מצוה, אך להתנאות בעלמא במצוה שעשה

ללא תועלת ודאי שאסור. (מהר"א רוט שליט"א).

ושוב הראוני לשון הרבינו יונה באבות (ג. א.) על המשנה "איזוהי דרך ישרה וכו' כל שהיא תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם", וז"ל "גם צריך להתנאות במצות לולב נאה וכו' כענין שיפארוהו בני אדם וישבתוהו עליהן" עכ"ל.

וראה עוד בקידושין לא: דר' טרפון היה משתבח בכי מדרשא על מצות מצות כיבוד אם שקיים.

מיהו כל זה הוא לפירש"י, אבל מהרש"א ח"א פירש ד"להראות חזותו לרבים" היינו לפי שלא כל העם רואים הס"ת שביד הכהן גדול ויחשבו שקורא בע"פ, לכן כל אחד מביא עמו ס"ת להראות חזותו של ס"ת לרבים שגם הכהן גדול קורא בכתב.

24. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף ע עמוד א

והנה בשו"ת תשובה מאהבה [סי' כ"א] [להגר"א פלעקלס תלמיד הנוב"י] כתב אל רבו הנוב"י לתמוה מדוע השמיט הרמב"ם דין זה בהלכות עיוה"כ מה שנהגו להתנאות לפניו שמביא כל א' ס"ת מביתו להראות חזותו לרבים ואין דרכו של הרמב"ם להשמיט אף מנהג שעושים משום חיבוב מצוה. [1] והשיב לו הנוב"י [שם כ"א] אני תמה על תמיהתה מה היה לו להביא וכי יש בזה דין או דת. הברייתא מספרת מעשה שהיה והם בעצמם הנהיגו בכך להתנאות בספרים שלהם אבל לא שתיקנו חכמים לעשות כן ומה היה לו להרמב"ם להביא מה שנהגו מעצמם. ובסוגר שם כתב התשובה מאהבה דעדיין התמיהה במקומה עומדת. דהרי הביא הרמב"ם הא דנהגו אנשי ירושלים מפני חיבוב מצוה, והוא בפ"ז מלולב הכ"ד כך היה המנהג בירושלים יוצא אדם בביתו וחזרית ולולב בידו ונכנס לביהכ"נ ולולבו בידו וכו'. הרי שהביא הרמב"ם דברים שנהגו מעצמן לחיבוב מצוה, וא"כ מדוע השמיט דין זה.

[2] והנראה בזה דודאי השיב לו הנוב"י כדן ואין כוונתו לומר שהרמב"ם לא מביא בהלכותיו דבר שלא חכמים תקנוהו אלא כוונתו דדבר שעשאוהו ההמון אפילו מפני חיבוב המצוה אם אין לו שום שורש וענף לעיקר דין נוי מצוה לא הביאו הרמב"ם, דדוקא התם באנשי ירושלים שחיבוב המצוה היה. נמצא בזה שהיו נוטלים אותו כל שעה הרי שנתקיים בזה מצוה בשעת מעשה, ועצם זה שעושה המצוה כל שעה שפיר הוה זה בכלל חיבוב המצוה, ויש לו שורש לחיבוב מצוה, ושפיר הביאו הרמב"ם. אבל הא דהיו מביאים ס"ת וכי מה מעלה יש בדבר, הא המצוה כבר קיימו בקריאתו של כה"ג ועצם מה שמראין הרי אין בזה שום נוי וחיבוב מצוה אלא שמודיעים שקיימו המצוה כיון שדבר זה אין לו שורש בחיבוב ונוי מצוה לא הביאו הרמב"ם להלכה, ורק הברייתא הביאתו לסיפור דברים בעלמא מה שהיו עושים. והא ודאי דשייך מציאות של נוי שמראה חזות המצוה לרבים ומצוה ביפיו תחזינה עיניך, וכגון מש"כ הראשונים במנחות דבמזוזה בעינן יותר הידור בכתב מבתפילין משום דרואים אותו פעמיים בשבוע. זה הכל בנוי ופרסום

הנעשה בגוף המצווה אבל כאן המצוה כבר נעשתה וכל האי מילתא אינו נראה אלא כבאים לומר קיימנו המצוה. והא לא הוה בעצם בכלל חיבוב ונוי מצוה. ודו"ק.

25. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף ע עמוד א

ומאי מצוה ברב עם הדרת מלך. מבואר מזה דאחד שעובר ליד מקום שעושים שם ברית מילה צריך להשתתף במצוה משום ברב עם הדרת מלך, דזה ברב עם מצוה בפנ"ע הוא, ומוטל על כל אחד. ועכ"פ אם כבר נמצא באותו מקום שמתקיים שם המצוה אסור לו לפרוש משם. [אם לא בשביל ללמוד תורה].

26. שערים מצויינים בהלכה

ומאי מצוה ברב עם הדרת מלך קמ"ל. פרש"י דאין מעביר על המצוה הוא, מאחר שאינו עסוק בה. ומשמע דכל שאינו עסוק במצוה, אלא רואה שאחרים עושין אין כאן מצוה, ועי' מה שכתבנו לעיל (סז. ד"ה בא). ונ"ל דאע"ג דליכא מצוה ממשית ע"י שרואה שאחרים עוסקין במצוה, מ"מ מצוה ודאי איכא, כדאמרין בגמ' ומאי מצוה ברב עם הדרת מלך, וכן מפורש בפ"י הרע"ב בפרקין (מ"ב) דאיכא מצוה בראיתן, אלא דאין בה איסור משום מעביר על המצוה, כיון שאינו עסוק בה. (וכ"כ בפ"י הר"ח אהא דהרואה כ"ג כשהוא קורא כו' ש"מ דמצוה היא לישוב בביהכ"נ בשעה שקורין בס"ת שנאמר "ברב עם הדרת מלך", וכ"כ בתו"י כאן מגמ' ברכות (ח). שאסור לצאת בשעה שקורין בס"ת.

27. שפת אמת מסכת יומא דף ע עמוד א

במשנה אם בבגדי בוץ כו' דברי ר"א רעק"א עם תמיד של שחר כו' י"ל דזה תלוי בתדיר ומקודש איזה קודם דהא עבודת היום מקודש יותר שנכנס עמו לפני ולפנים, דר"א ס"ל דמקודש קודם ומשו"ה היו המוספין קריבין אח"כ ורע"ק ס"ל דתדיר קודם [ונראה שכן הוא כוונת הירושלמי כאן ולא כמ"ש הק"ע ופ"מ]:

28. גליוני מנחת חן

שם נכנס להוציא את הכף ואת המחטה. כתב המקדש דוד (עיוהכ"פ אות ז' סוד"ה "ואח"כ"), יש לחקור בהוצאת כף ומחטה אימתי נגמרת העבודה, האם כשהוציאן מבית קדש הקדשים או דצריך להוציאן אף מההיכל.

29. דף על הדף יומא דף ע עמוד א

במשנה: נכנס להוציא את הכף ואת המחטה.

הקשו במפרשים לשם מה השאיר את הכף הריקנית בקה"ק. ועיין בעבודת ישראל להמגיד מקוזניץ זצ"ל שמתרץ דע"פ סוד היה אסור להפריד בין הכף למחטה. ובפרדס יוסף (ויקרא טז, ג) מביא תירוץ נחמד, שהרי לדעת הצדוקים שהיה מתקן את הקטורת על האש בחוץ, לא היה צריך להיכנס בכף, אלא היה נכנס עם

מחתת הגחלים בלבד. לכך עשו ענין שלם שנכנס עם הכף והמחתה, ומשאר שם את הכף, ונכנס מיוחד להוצאת הכף והמחתה, לפרסם לכל שצריכים להכניס לפנים את הכף עם הקטורת. כמו שעשו הרבה דברים להוציא מלבם של צדוקים (במנחות סה, א).

30. גליוני מנחת חן

מדוע לא הוציאן מיד לאחר ההקטרה. כתב המאירי
(יומא ל"א, ב' "ולענין"), שאי אפשר להוציא את הכף ומחתה
תיכף שהכניסן, שהרי עדיין לא נשרפו הבשמים שהניח על גבי
הגחלים, לפיכך מניחן. ע"ש.

אכן כל זה הוא לענין המחתה, אבל מדוע לא הוציא את
הכף הריקה? ובפי' רבינו הלל (ת"כ אחרי פ"ו) כתב: "ואי אמרת
וליפקיה לכף בהדי דנפיק מביאה ראשונה... ואמאי שביק ליה
התם עד ביאה שניה לאפוקי בהדי מחתה, ה"פ כיון דבעי לצלווי
בהיכל... לאו אורח ארעא דלינקוט כף בידיה, אלא שביק ליה
התם ומפיק ליה בהדי מחתה". וכס' דקה מן הדקה (עמ' נ"ה, א')

31. חתם סופר על ויקרא פרק טז פסוק ב

ואל יבוא בכל עת וגו' כי בענן אראה פירש"י ורמב"ן בענן של קטרת, ולכאורה אין זה מענין הקרא אל יבוא בכל עת אלא בענן הקטורת הל"ל אלא בעשור לחדש שהוא מקביל אל בכל עת, ע"כ נ"ל דה"פ בענן הקטרת יבוא בכל עת פ"י בשעה שהמחתה עומדת בפנים וענן הקטרת עולה הותר לבוא בכל רגע ורגע, ומיושב ק' תוס' על התורה איך התיירו לבוא להוציא כף המחתה מוטב להניחו כך עד לשנה הבאה ולא לכנס ביאה ריקנית, ומה שתירצו דאין כבוד שלמעלה להניח שם כל השנה מחתה באפרה, טוב הוא אבל עכ"פ איך הותר מסברא ביאה ריקנית לפני ולפנים, ולהנ"ל ניהא שבשעה שהמחתה וענן הקטרת עומד בפנים הותר לבוא בכל עת, ואין לומר א"כ בכל יום יקטיר קטרת ויכנס וי"ל עכ"פ ביאה ראשונה אסורה שהרי ה"ל צריך להקטיר בפנים ואם כן נכנס בלי קטרת וחייב מיתה בלתי ביה"כ אבל ביה"כ שהותרה ביאה ראשונה ולהקטיר שם ושוב כל זמן שהמחתה עומדת הותרה כל הביאות, ובזה א"ש מה שהשביעו כה"ג שמא הוא צדוקי, וק' הא הצדוקים אינם מודים בקידוש ב"ד ולחשבונם אין היום יה"כ ובלא"ה אסור לכנס וחייב מיתה לדעתו, ועוד מקשים העולם מה מועיל השבועה הא לדעתו החיוב לתקן בחוץ וא"כ ה"ל נשבע לבטל המצוה ואין השבועה חל ומשום שוא נמי אינו עובר דה"ל כנשבע לחרמין ולהרגין שבועת אונסין ולהנ"ל ניהא דלחשבונם אין היום יה"כ ואין כאן מצוה והשבועה חלה ומ"מ אי לאו שבועה ה"ל נכנסים אע"ג שאין יה"כ היום שהרי הם מתקנים מבחוץ ושוב הותר לבוא בכל עת בענן הקטורת:

32. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף סח עמוד ב

חזן הכנסת וכו'. ופירש"י בית הכנסת היה סמוך לעזרה בהר הבית, מבואר מרש"י דחזן הכנסת היה נוטל את הס"ת מביהכ"נ ושם היה מונח, ולכאורה תקשה מה שכתב רש"י בב"ב [י"ד א] ארון שעשה משה וכו'. ואמה וחצי רחבו וכו', נשתיירו שם שני טפחים שבהן ס"ת מונח, ופירש"י בהמשך שם [י"ד: ד"ה ספר עזרה] ספר שכתב משה וכו' קורין בעזרה פרשת המלך בהקהל, וכה"ג ביוה"כ, מבואר דהיו לוקחים את הס"ת מהארון.

ולא קשיא מידי דודאי התם איירי בזמן שהיה ארון ואז היו לוקחים הס"ת מהארון בקה"ק לקרות בו ביוה"כ והיה כה"ג מוציא כשהכניס המחתה, והיה יוצא ריקם, וכן מכניסו כשכבא להוציא הכף והמחתה, שהרי נכנס ריקם, אבל משנתנו ביומא הרי איירי בבית שני שלא היה ארון, א"כ לא היה הס"ת בקה"ק, והיו מחזיקים אותו בביהכ"נ הסמוך לעזרה.

התוס' שם [ד"ה שלא ידא ס"ת יוצא ונכנס שהוא דחוק] הקשו והלא לא היו מוציאים אותו מן הארון, דהא אסור ליכנס בבית קה"ק וביוה"כ לא אשכחן בסדר יומא שהיה מוציא. הרי שהתוס' פליג בזה על רש"י ומה שכתב דלא מצינו בסדר יומא שהיה מוציא, פלא הוא, דהא כל סדר יום הכפורים שבמשנה איירי בבית שני שלא היה ארון, וא"כ מהיכן יוציא, וצ"ע.

33. דף על הדף בבא בתרא דף יד עמוד א

בגמ': שלא יהא ספר תורה וכו'. בתוד"ה שלא יהא כתבו שלא מצינו בסדר עבודת יוה"כ במס' יומא שהוציאו את הס"ת מקה"ק לקריאה. אולם רש"י בע"ב בד"ה 'ספר עזרה' כתב שקראו ביוה"כ בס"ת המונח בקה"ק. בקשר לקושית התוס' שלא מצינו שהוציאו ס"ת מקה"ק, כתב יד"ג הרה"ג ר' אברהם מרדכי מרקסון שליט"א: חשבתי שיתכן שכאשר נכנס לקה"ק עם הקטורת, בצאתו הוציא עמו הס"ת. ולפי זה נתרץ מדוע לא הוציא עמו את הכף הריקנית, שתמהו ע"ז כל המפ' מדוע השאיר כף ריקה בקה"ק. לפי הנ"ל יתכן כי אין מן הכבוד לשאת ס"ת עם הכף הריקנית. (וכשנכנס אחה"צ להוציא את הכף והמחתה, הכניס עמו את הס"ת חזרה). ושמעתי לתרץ בפשוט. שכהן אחר הוציא הס"ת מקה"ק, ולכן לא נזכר בסדר יומא, לפי שלא נעשה על ידי הכה"ג. ובסדר יומא נזכר רק מה שעשה הכה"ג עצמו. אך יש לעיין אם אין עדיפות שיכנס לקה"ק דווקא הכה"ג. כמו שמצינו בסוף עירובין שעדיף לתקן בקה"ק על ידי כהנים ולא זרים.

34. ספר איזהו מקומן

ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקודש - ז"ל המאירי ויש שואלים איך הכין לו מבערב על הספק, ומפרשים שמיני פרפראות היו שאדם מוצא מהן בכל שעה, וי"מ שלמחרתו היה עושה יום טוב, או שמא בוטח בקונו ומכין על הספק, עכ"ל.

35. ספר איזהו מקומן

והרש"ש פירש באופ"א, והוסיף שמרש"י (ד"ה דילמא פשע) ומתוס' (ד"ה ענין) שכתבו הטעם מפני דכתיב המוספין לבסוף בפרשת פנחס ואילו חובות היום נאמרו תחילה - נראה שהיה לפנייהם גירסא אחרת. אולם בשיח יצחק ממאן למחוק גירסת הספרים, עי"ש.

מ"ט דרבנן וכו' כתיב מלבד עולת הבקר וכתוב ויצא ועשה את עולתו וכו' - צ"ע איך משמע מהאי קרא שצריך שיהו המוספים גם עם תמיד של בין הערכים - פירש נמוקי הגרי"ב מדכתיב "זאת עולת העם" משמע דכל העולות הקריב אחר עולתו.

36. שערים מצויינים בהלכה

דף ע: והדר עביד עבודת היום דלמא חולשא חליש כ"ג. פרש"י דאי אמרת יקריב כל המוספין עם תמיד של שחר, דילמא חליש כ"ג ולא מצי למיעבד עבודת היום והוא עיקר הכפרה. ומשמע דמדאורייתא רק עבודת היום צריך שיהיה ע"י כהן גדול, אבל שאר עבודות הוא רק מדרבנן, ולכן קפדינן יותר על עבודת היום. ובעיקר ענין זה כבר כתבנו בריש מסכתין (ב. ד"ה מפרישין).

37. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת יומא דף ע עמוד ב

דילמא חולשא חליש כה"ג. ואף על פי דבדיעבד עבודת המוספין כשר באחר ובודאי שהיה אפשר ע"י הסגן שעומד במקומו, מ"מ אנו רוצים שכל העבודות באותו היום יהיו על ידו.

דכו"ע מיהת חד איל הוא כמאן כרבי
דתניא רבי אומר איל אחד האמור
כאן הוא האמור בחומש הפקודים :

א] כן פסק הרמב"ם (יוהכ"פ א. א.) ויעוי' שם
בהגהות מים חיים לענין פסק ההלכה.
ובחי' מרן רי"ז הלוי (ריש הל' יוהכ"פ, וכן
נקוטנרס יומא עמ' 44) דייק מלשונות הרמב"ם
דאף שאיל העם הוא מקרבנות המוספין
למ"ד דאיל אחד הוא, מ"מ אינו כשעיר
החיצון שכל חובתו הוא מדין חובת מוסף,
אבל האיל יש בו גם משום עבודת היום כיון
דכתיב בפרשה ונאמר עם סדר עבודת היום,
ודייק מלשון רש"י לעיל ס. (ד"ה זנגדי זהב)
שעיקר דינו הוא להיות על הסדר כשאר
מעשה יוהכ"פ, אלא דלא כתיב ביה חוקא
לעיכובא, עי"ש.

סדר עבודת יו"כ

משה שווערד

קרבות ביו"כ מלבד שני תמידים [2]

ויקרא טז

(ג) בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעלה: [2]
(ה) ומאת עדת בני ישראל יקח שני שעירי עזים לחטאת ואיל אחד לעלה: [2]

במדבר כט

(ח) והקרבתם עלה לה' ריח ניחח פר בן בקר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה תמימם יהיו לכם: [8/9]
(יא) שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפרים ועלת התמיד ומנחתה ונסכיהם: [1]

חטאת: 1. פרו של אהרן
2. שעיר הפנימי
3. חטאת חיצונה

יומא ע.

דתנא דבי שמואל:

רבי אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואימורי חטאת אבל פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד של בין הערבים

רבי עקיבא דתוספתא מאי היא דתניא
רבי עקיבא אומר פר העולה ושבעת כבשים עם תמיד של שחר היו קרבין שנאמר מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד ואחר כך עבודת היום ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ שנאמר שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפרים ואחר כך אילו ואיל העם ואחר כך אימורי חטאת ואחר כך תמיד של בין הערבים

לפי ר"א

בגדי זהב 1: תמיד של שחר

בגדי לבן 2: עבודת היום

בגדי זהב 3: אילו ואיל העם, הקטרת אימורי הפר והשעיר הנשרפים

בגדי לבן 4: הוצאת כף ומחתה

בגדי זהב 5: פר העולה ושבעת הכבשים של מוסף היום, חטאת החיצונה (שעיר), תמיד של בין הערביים, קטורת בין הערבים והטבת הנרות

לפי ר"ע (רש"י)

בגדי זהב 1: תמיד של שחר, פר העולה ושבעת הכבשים של מוסף היום.

בגדי לבן 2: עבודת היום

בגדי זהב 3: חטאת החיצונה (שעיר), אילו ואיל העם, הקטרת אימורי הפר והשעיר הנשרפים

בגדי לבן 4: הוצאת כף ומחתה

בגדי זהב 5: תמיד של בין הערביים, קטורת בין הערבים והטבת הנרות

לפי ר"ע (תוס')

בגדי זהב 1: תמיד של שחר, פר העולה ושבעת הכבשים של מוסף היום.

בגדי לבן 2: עבודת היום

בגדי זהב 3: חטאת החיצונה (שעיר), אילו ואיל העם

בגדי לבן 4: הוצאת כף ומחתה

בגדי זהב 5: הקטרת אימורי הפר והשעיר הנשרפים, תמיד של בין הערביים, קטורת בין הערבים והטבת הנרות

לפי ר"ע (רמב"ם)

בגדי זהב 1: תמיד של שחר, פר העולה ושבעת הכבשים של מוסף היום.

בגדי לבן 2: עבודת היום

בגדי זהב 3: חטאת החיצונה (שעיר), אילו ואיל העם, הקטרת אימורי הפר והשעיר הנשרפים,

תמיד של בין הערביים

בגדי לבן 4: הוצאת כף ומחתה

בגדי זהב 5: קטורת בין הערבים והטבת הנרות

קונטרס בענין עבודת יו"כ - גריד"ס

ע. — איבעיא להו וכו'. היוצא מן הסוגיא שלר' אליעזר מקריבים תחילה כל הקרבנות דפרשת אחרי מות ואחר כך אלו שבפרשת פינחס — דהיינו שפר העולה ושבעת הכבשים קרבים עם תמיד של בין הערבים, לרש"י בטבילה החמישית ולרמב"ם בשלישית. אך יש כאן מקום עיון בלשון פיוט אמיץ כח שבנוסחא אשכנז: "תכף ועש אילו ואיל עם תרב חטאת ומוספין הקריב כחק", דזה לכאורה כר' אליעזר דכל המוספים היו קרבים אחר הטבילה השניה, ואילו תמיד של בין הערבים לא הזכיר בפיוט עד הטבילה החמישית. ולכאורה זה דלא כמר, דלר' אליעזר מבואר בסוגיא שהמוספים היו קרבים יחד עם תמיד של בין הערבים ולר' עקיבא הרי חלק מן המוספים היו קרבים בטבילה הראשונה. אלא אם כן נפרש כדעת בעל המאור שכתב וז"ל: פ"י ולא דוקא עם תמיד של בין הערבים אלא כל דבתר עבודת היום קרי ליה עם התמיד של בין הערבים לפי שהיה סמוך לו שלא היה מפסיק ביניהם אלא הוצאת כף ומחתה בלבד עכ"ל. אך רוב הראשונים הבינו לשון הסוגיא כפשוטה, והדבר עדיין צריך תלמוד.

נשמת אדם: כלל קמה הלכות יום כפור

בסדר עבודה שלנו המתחיל אמיץ כח יש כמה דברים שצ"ע ואני הגהתי במחזור שלי בעבודת התמיד של שחר והוא קבל וזרק הגהתי ע"י סדר אתה כוננת לפנים להיכל נכנס להיטיב ה' נרות ואחר כך צ"ל פרש הקטיר והטיב דקאי על הטבת ב' נרות דקי"ל כרבנן דבקטורת מפסיק להטבת הנרות. מה שכתוב אנא בשם סלח נא מחל ט"ס וצ"ל אנא בשם כפר נא כו'. וכך היה מונה ראוי לומר ד' פעמים כמו שכתב במהרי"ל דהיינו ב"פ כמו שנדפס ועוד פעם ג' לאחר כמשפט כפורת. וצ"ל וכך היה מונה ואחר כך רגש ושנה והזה מדם שעיר וכך היה מונה. מה שכתוב שבע על טהרו ובקרניו ארבע זה דלא כהלכה דמתחלה הזה על הקרנות ואחר כך על טהרו והגהתי שם והזה בקרניו ד' ושבע על טהרו. מה שכתוב תרב חטאת ומוספין צ"ע דזה לא כמאן דאילו לר"א כל המוספין היו קריבין עם תמיד של בין הערבים בטבילה ה' והפייטן חשב מוספין בטבילה ג', ואי לר"ע דפסק הרמב"ם כוותיה כל המוספין היו עם תמיד של שחר חוץ משעיר החיצון, ואי לשיטת הרא"ש לר"ע מקצת המוספין נעשות עם של שחר ומקצתן עם של הערבים, ולכן הגהתי לעיל אחר סדר תמיד של שחר כשסיים פעולת כליל השלים ועשה כסדר ואחר התמיד מקריב פר העולה וז' כבשים של מוסף היום והיינו כשיטת רמב"ם או לומר פר העולה ומקצת מן הכבשים של מוסף והיינו לרא"ש. ובטבילה ג' הגהתי שלש וטבל פזים עט וקידש תיכף ועשה שעיר הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם תרב חטאת ומנחת מוספין ונסכה הקריב כחוק. ועוד כתב שם תר וקידש הוא ט"ס דקידוש הוא אחר הליבישה ולכן צ"ל פשט טבל תכריך בידיים עט וקידש ונכנס לדבר.